

HEKİMOĞLU İSMAİL

Maznun

TİMAŞ
T

MAZNUN

Hekimoğlu İsmail

Nuri'nin Hayatı

20 yaşlarında zayıf, sarı saçlı, beyaz yüzlü, çökük yanaklı, alnı açık, mavi gözlü olan Nuri Bey, memuriyete gireli altı ay olmamıştı... Zaten stajyer memur idi. Fakat lisede iken dinden yana oluşu ile tanınmış, hatta mimlenmişti. Bazı ebeveynler, evlâtlarına nasihat ederken, “Nuri gibi mimlenirsin ha!..” diyorlardı. Her nedense bu nasihati kız evlâtlarına vermeyi düşünmezlerdi. Erkeklerle müsavi olduklarını iddia eden kız talebelerin ekserisi, din ile meşgul olmazken, bunun da istisnası çıktı ve bir kız, “Ben kapanmaya taraftarım” diyerek, onların tabiri ile, bayrağı açtı. Sadece bununla da kalmadı; Mehmed Akif’i ezberledi. Fâtıma, Hatice (r.a.) gibi büyük ve meşhur sahabiyeleri kompozisyonlarına mevzu yaptı ve kısa zamanda, “Sevgi’yi de kaybettik” dedirtti. Sonra tahminler ve iftiralar: “Sevgi, Nuri ile evlenmek için bu oyuna başvurdu” dediler. Zaman onların da yalanlarını meydana çıkardı; lâkin utanmanın ne demek olduğunu bilmediklerinden, hiç kızarmadılar... Siz de anladınız ki, artık ebeveynler kız evlâtlarına da, “Aman Sevgi gibi mimlenmeyin” diyeceklerdi. Ama bu mimlenme, nasıl bir mimlenmeydi? Dindar olmayın demek istiyorlardı; Müslüman memleketinde dindar olmamak!.. Daha fazla bir şey söyleyelim mi?..

İşte sadece Garb rüzgârlarının estiği bu atmosfere Nuri, bir lodos gibi fakat ince ince değil, fırtına, bora gibi girdi. Rejimi bir balıkçı teknesine benzetenler, bu çocuktan korktular. Devletin temellerine sarılanlar içinde sarhoşlar da vardı. Kendi başları döndükçe devletin temelleri sarsılıyor sandılar. Nuri Bey bu hâleti ruhiye ile valinin yanına gitti. Daha evvel müdür ve komiser onu çağırması; çeşitli soruşturmalar yapmış ve çeşitli tehditlerde bulunmuşlardı. Bu da onlara eklenecek yeni bir davetti.

Saçını taradı, kravatını düzeltti ve ceketini ilikleyerek kapıyı vurdu, içeri girdi:

– Buyurun Vali Bey.

Vali, Nuri'ye bir defa baktı ve evrakları imzalarken:

– Çalışkan ve bilgili arkadaşsın, gençsin!.. Lâkin bunlar kâfi değil Nuri! Bilmem ne demek istediğimi anlıyor musun?, dedi.

Vali güngörmüş adamdı. “İdarenin mektebi yok” der, âdeta kendine has bir idare vaz'ederdi. Sert konuşur, tehdit eder, fakat kimenin burnunu kanatmak istemezdi. Hatta bir babalık tavrı takınır, bilmeyerek de olsa birisi “bir babalık edin” dese, akan sular dururdu, yapmayacağı iyilik kalmazdı. Yine aynı usûlle sert konuştu. Fakat ceza vermeyecekti, yâni mahkemeye sevk etmeyecekti.

– Nedir senin bu yaptıkların? Senden çektiğim nedir? Her gelen “Nuri” diyor. Nuri'yi kurtarmak isteyenleri girdab tehdit ediyor. Söyle bakalım, dün gece nerede idin?

– Arkadaşlarla oturduk, sohbet ettik ve kitap okuduk.

– Niçin kahvede değil de arkadaşta?

– Siz arkadaşlarınıza misafirlige gitmez misiniz efendim?

– Anladım evlâdım, sizin arkadaşlığınız bizimkine benzemiyormuş, mesele bu! Bunu izah et.

– Arkadaşlığın şeklini tarif eden bir kitap veya kanun hatırlamıyorum. Bu hususta tavsiyeleriniz varsa, size hürmetim vardır, dinlerim ve tatbik etmeye çalışırım.

Vali baklayı ağzından çıkardı:

– Dinî eserleri toplu halde okumayın!

– Müslümanlar kardeştir, kardeşlerin bir araya gelmesi tabîdir, birbirimizin fikirlerinden istifade ediyoruz, dinimizi öğreniyoruz.

– Buna neden ihtiyaç duyuyorsun?

– Ben ırken Türk ve dinen Müslümanım. Türk'ün ne demek olduğunu mekteplerde öğrendim, fakat Müslümanlık hakkında tatmin edici bir şey bulamadım.

– Camilerdeki vaazlardan?..

– Vaiz efendilere şimdiye kadar ne verdik ki, onlardan ne isteyelim?..

– Herkes nasılsa sen de öyle!..

– Ben tek başıma öleceğim Vali Bey, ve ne zaman öleceğim belli değil. Nasıl siz emrinize itaat etmeyen memurları cezalandırıyorsunuz... Kâinatın tek Hâkimi olan Allah da, verdiği emirlerin tatbikinden kullarını mes'ul tutacaktır.

– Bunun için evvelâ devletin kanunlarına itaat etmelisin.

– Ediyorum efendim. Dinî eserler okumak kanunen yasak değil, keyfen yasaktır...

Vali tatlı ve yumuşak bir sesle cevap verdi:

– Yalnız kendinizi düşünmeyin, biz de emir altındayız. Anlıyorsunuz değil mi?

– Anladım efendim.

– Haa, o halde, siz dinî eser okumak, hatta çay içmek için şu veya bu eve gitmeyin, arkadaşların size gelsin; ama iki üç kişi ve gayri

muayyen zamanlarda... Bunu sana söylememin sebebi İslâmiyeti anlamış, tahkiki imanı elde etmiş kimseler, ahlâklı, çalışkan ve bilgili oluyorlar. Anlıyorum ki dinî terbiye, bir millet için zarurîdir, lâkin!..

Bu kelimelerden sonra Valinin gözleri odanın üst köşesine takıldı ve öyle kaldı. Gizli bir ıstırabın izleri yüzünde okunuyordu. Valinin daha fazla üzülmesine gönlü razı olmayan Nuri:

– Anladım Vali Bey, dedi.

Gizli bir dert taşırılmış gibi bir tavır takınan Vali, takdir edici nazarlarla baktı:

– Peki evlâdım, gidebilirsin.

– Sağolun efendim, hürmetlerimi arz ederim.

Vali başı ile mukabele etti. Ve Nuri Bey oradan ayrılarak daire-sine geldi. Bu sefer arkadaşları tarafından sual yağmuruna tutuldu:

– Yine mi din?

– Evet!

– Başka ne olacak, stajyer bir memurla Vali Beyin konuştuğu vâki değildir. Ama sen meşhur adam olduğundan...

– Meşhurluğumuz yok, sadece dinimizi öğreniyoruz.

Memur, kızarak:

– Biz dinimizi bilmiyor muyuz?

– Ben kendi hesabıma konuştum, Muhasip Bey, Zâtı âliniz çok şeyler bilebilirsiniz.

Muhasip kendini beğenmiş, herkesin kendisini dinlemesini isteyen âlim mukallidi bir tipti. Bu sebepten Nuri Bey gibi (bir çocuğun) kendisinden değil de bir kısım kitaplardan ders almasına hayli içerliyordu:

– Benim vaktim olsaydı, öyle kaç tane kitap yazardım. Ne olacak; yaz, ver matbaaya basılsın, çıksın. Birkaç tane de genç buldun

mu, artık dağılır gider. Amma ben bu memleketin gençlerini böyle şeylerle meşgul etmek istemiyorum. Bize (elini telefonun üzerine vurarak) bu lâzım, bu!.. Yapabiliyor musun?..

– Efendim teknik okullarımız var, teknik üniversitelerimiz var, bu gibi işler onların ihtisasına girse gerek. Malûm ben lise mezunuyum...

– Onlar da kafasını kıza, karıya takmış gidiyorlar. Sen bir yolda, onlar bir yolda.

– Demek maarif sistemimiz bozuk olduğundan böyle neticeler veriyor?..

– Ooo, bak bu olmadı! Demek sen boyunlarına torba takıp kapı kapı dilenen eski medrese talebelerinin hasreti içindesin?

– Biz, bugünkü sistem hakkında konuşurken; siz hemen söylemediğimiz bir mes'eylele bizi itham ediyorsunuz.

– O, öyle demektir. Biz bu saçları değirmende ağartmadık...

Etrafına dönerek diğer memurlara baktı, onların ikisi tasdik makamında başını salladı, diğerleri lakayt kaldılar. Muhasip Bey'in içki içip dinî konuşmalar yapması hoş karşılanmıyordu. Bunun için anlattıkları tesirsizdi.

Nuri Bey'in cevabı ise bomba tesiri yaptı, çünkü böyle bir cevap bu gençten ümit edilmiyordu:

– Biz, ilmi ile amel eden âlimlerden, dinimizi öğreneceğiz, imanımızı kurtaracağız. İnşallah başkalarının imanını kurtarmalarına yardımcı olacağız. Öğrendiklerimizi yaşamak için öğreneceğiz. Dilimizden ziyade halimizle konuşacağız.

Nedense herkes güldü. Muhasip Bey de işin sarpa sardığını anlayarak espri yaptı:

– Dindar olmak bir şey değil, kumbaraya düşmek de var!..

Yine güldüler ve havadan, sudan konuştular. Sonra diğer daireden gelen yüksek dereceli bir memurla sohbe başladı.

Muhasip Bey uzun saçlarının arasında parmaklarını gezdirdi, filozofça bir kelime mırıldandı:

– Ruh...

Diğeri alay edercesine sordu:

– Ne olmuş ruha?

Aynı eda ile:

– Sanki anlatsam anlayacak mısınız?..

Şakayla:

– Sanki anlatabilecek misin?

İkisi de işi şakaya döktü:

– Seninle bir çatı altında bulunmak benim için ne talihsizlik!

– Aynı şeyleri benim namıma da söyleyebilirsin.

– Az ye, bir kâhya tut.

– Lâf ebesi!..

– Seninle beraber olmaksansa taş taşısaydım daha iyi idi.

– Hem de Keops Ehramına taşımalıydın. Yani dünyanın yedi hârikasından birine...

– Neden?

– Ben senin gibi hasis değilim! Bak seni iyi işlere layık gördüm.

– Mersi.

– Teşekkür demeyip mersi demen (gönlünce) bana vurduğun bir kamçıdır.

– Lâyıksın.

– Neden?

– Dünya harikalarının inşasında taş taşımak istemez misin? Hani, şöyle benden uzak, çıplak sırtın, uzun saçların, belinde zincir, omzunda iplerle taş çekmelisin ve arada bir, bir firavunun namına sırtına bir kırbaç inmeli. Sen bu kırbacın altında ezilip, büzülmelisin ve sırtında parmak gibi kırmızı bir iz belirmeli, sonra dönüp efendine bakmalısın, baktığın için yüzüne kırbaç inmeli! O zaman sen sadece yaşama kaygısı içinde çırpınmalısın. Bu da sana çok görünmeli ve herkese ibret olsun diye kırbaçlar altında öldürülmelisin. Sen ve senin gibilerinin teriyle, kanıyla yükselen o inşaata dünyanın harikalarından biri demeliler ve onu yapanı, yani seni öldüreni alkışlamalıdır. Sonra bunu san'at eseri diye mekteplerde okutmalılar; senin kanınla ıslanan, inşaatın plânını bilmedi diye çok talebeyi sınıfta bırakmalılar, ölenler yetmiyormuş gibi onları da ağlatmalılar.

– Seni sevmem ama, güzel konuştun!..

– Şimdi de hakperest geçiniyorsun, öyle mi? Demek güzel konuştüğümün hakkını veriyorsun. Seni, Salon mukallidi seni!..

– Beni neden bir Rum'a benzettin?

– Türk olman her nesilden üstün olmanı gerektirir mi?

– Gerektirmese de yine üstünlüğümü kabul ederim.

– Şimdi hakperestlikten vazgeçtin galiba?

– Beni tahlile memur değilsin.

– Amma boş konuşuyoruz, keselim artık!..

– Edip olmak, edebiyatla uğraşmak kolay mı? Dır dır öteceksin, cız cız yazacaksın. Beğenmediğin yazıları tutup yırtacaksın, beğenmediğin sözleri...

– Evet...

– ...

– Cevap versene! “Sileceğim” de.

– Peki peki, susalım.

Bu adamlar devlet memuru idi. Her memur böyle değildi amma, bunlar da memurdu. Ne demek istiyorlardı, ne yapacaklardı belli değil! Her meselede bir fikir yürütmeyi âlimlik ve bir yüksek diploma ele geçirmeyi “ömür boyu aylık gelir” biliyorlardı. Onlar için diploma bir inek, kendileri buzağıydı. Amma gemi mi yapılacak, çağırın Alman mühendisi; plân mı çizilecek, İtalyan gelsin; maliye mi şu, bu... Maarifimiz; “Bir baltaya sap olmayacak” birçok insan yetişmişti. Ceviz boyalı, çam tahtalarından mobilya yapılmak isteniyordu. Hâlbuki renkten ziyade öz lâzımdı. Bu öz de dindi. Adı kalıp, kendi yok edilen dinin mensupları, yok olmamanın bile azabı içindeydiler. Var olmak ise din iksirini içmekle mümkündü.

Şu yaşlı ve yüksek tahsilli iki şahsın konuşmasına, bu dairede, içinden “zırva” demeyen kalmadı amma, kimi vurdumduymazlığı şiar edinmiş, kimi zırvaya alışmıştı. Nuri’ye gelince; o, başkalarında gördüğü imlâlardan kaçmakla, hatasız hâle yaklaşıyordu.

Nuri iç dünyasında konuşup, kendi kendine emirler veriyordu:

– Boş lâf yok, iş lâzım, iş!.. Kötülükten kaçacaksın; iyilik peşinde koşacaksın, ilimle meşgul olacaksın ve hayatın her noktasını dininin esaslarına uyduracaksın! İşte mesele bu!

İçinde volkanlaşan bu düşüncelerle mesai zamanı doldu ve hemen eve dönüp, ikindi namazını kıldı. Annesine bir emri olup olmadığının sordu. Gür saçlı, şişmana yakın ve ekseriya entari ile gezen annesi, yan gözle baktı ve alt dudağını bükerek:

– Emrim, insan içine karışmandır...

Nuri şaşkın ve mahcup bir tarzda:

– İnsanların içindeyim, anne.

– Haydi, bana akıl öğretme, sana ihtiyacım yok, çekil odana!

Nuri biliyordu ki, imanı kahve gibi bir insana içirmek mümkün olsa, onda büyük değişiklikler görülecekti. Anneyle evlâdı birbirinden ayıracak tek unsur imanın derecesi ve yönü idi. Evet herkes bir şeye inanıyordu: Konuşmaya, paraya, bid'ata ve hakikate... Diğer yıldızlar içinde seçilmez duruma gelen Kutup Yıldızı gibi, gerçek imanı bulamayanlar, gittikleri istikameti doğru, attıkları adımı hak zannediyorlardı. Hâlbuki gerçek iman birdi, onu da İslâmiyet çizip, takdim etmişti.

Aile

Nuri, düşüncelere dalmışken akşam karanlığı da basmıştı.

Artık kim haber vermişse, Nuri'nin babası eve girer girmez bağırdı:

– Nuri!

– Buyur baba!

– Valiyle de müşerref olmuşsun?..

– Bunca yıldır emek verdim, para döktüm, yorulduğun yerde han, hastalandığın yerde doktor oldum. Bütün bu emekler yok mu olacak?.. Boyunca evlât yetiştir, o da karakollardan, müdüriyetlerden, valiliklerden çıkmasın!.. Oğlum sen de bir nevi sarhoşsun. Sen de bir nevi delisin...

Elinin birini cebine sokmuş, diğeri ile sigarayı tutan esmer, orta boylu baba, odayı bir baştan bir başa dolaşırken; bir köşeye büzülmüş oturan oğluna bakarak devam etti:

– Babanım, senin hapis yatmana gönlüm nasıl razı olur? Ya memuriyetten kovulmana?..

– Baba, affınızı dileyerek arz edeyim ki; şu anda İslâmiyet, yâni dinimiz bizden hizmet istiyor; biz ona bugün hizmet etmezsek, ya-

rın (âhirette) dinin sahibi olan, Allah'tan ne isteyebiliriz? Beni bu hizmetten alıkoymanız, hapis yatmamı, memuriyetten kovulmamı diyelim ki önler ama, cehenneme girmemi önleyemez; bilâkis beni elinizle cehenneme itiyorsunuz; ateşe atıyorsunuz!..

Baba, sesini alçalttı, nasihat verir gibi:

– Evlâdım sen mi kaldın bu dini kurtaracak? Zaten batmış balık yan gidiyor; kurtarmaya kalkarsan sen de batacaksın!..

Durdu, sigarasından derin bir nefes çekti ve bir şeyler hatırlamış gibi yeniden başladı:

– Sen bilmezsin, biz o devirleri yaşadık, ne âlimler, ne hocalar dîni mübîn için kaybolup gittiler yahut ak sakalları ile sehpalarda sallanıp durdular. Âhir zaman evlâdım, din ateştir; eline alsan seni yakar demişler...

– Babacığım, beni sevdiğin ve benden ayrılmak istemediğin için bunları anlatıyorsun. Ben de dinimi o kadar çok seviyorum ki, ona hizmetkârlıktan ayrılamıyorum. Sigara gibi basit bir alışkanlığı bırakamıyorlar; ben dinimi nasıl bırakabilirim?

Babası sitem etti:

– Yalnız din din deyip duruyorsun, sanki biz dinsiziz! Elhamdülillah ben de Müslümanım. Kıl namazını, tut orucunu, Allah'a şükret yat; kim ne der?

– Koskoca Kur'ânı Kerîm söylediğiniz şu üç maddeden ibaret olmasa gerek?

Şehâdet parmağını oğluna uzatarak, haykırdı:

– Oğlum! Şunu unutma ki, babaya, anaya itaat dinin emridir!..

Sert ve sinirli adımlarla odadan ayrıldı. Nuri buna da cevap verdi ama babası duymadı:

– Baba ve annenin isteği dine uygun ise itaat edilir, değilse edilmez!..

Bundan sonra dudakları kapandı, dimağı konuşmaya başladı:

“Kahveye, meyhaneye gidenler, babasından izin alıyorlar mı? Din bütünü ile tehlikede... Yirminci Asır okyanusunda bid’at torpidolarıyla yara alan İslâm gemisinin hamulesini pay etmeğe kalkmak, hatta ve hatta o geminin cankurtaran simitlerini kapışıp denize atlamak, topyekûn yok olmak demektir. Kaptan haykırıyor: “Ya bid’at torpilleriyle açılan yaralar tamir edilecek veya tayfalarla birlikte bütün yolcular suya gark olacak!”

“İşte bütün şahsî işlerimizi ve menfaatlerimizi terk edip, kaptanın emrinde, gemiye tayfa olmak hukukullahtır. Bunu terk edip ebeveynin hukukuna riâyete çalışmak ise gemiden kaçan yolcuya benzer ki, köpekbaliğına yem olmaktan bilmem onu kim kurtarır?”

“Bu hâl evlâdının dinî çalışmalarına muhalefet eden anne babalar içindir. Yoksa bir ahenk içinde İslâmiyete hizmet edenler, hem hukukullahı, hem de ebeveyn hukukunu ifâ etmiş olurlar.”

İç dünyasındaki konuşmalar bu şekilde devam etti. Mektepte, dairede, sokakta ve evde yalnızlığın zehirden emziği ile beslenen Nuri için dünya, bir bulut kümesinden farksızdı. Dimağı o kadar zorlanıyordu ki, bazen eşyanın katılığını anlayamıyor ve dünya ile ahiretin sınır çizgisi olan ölüm ona çok basit geliyordu. Hele kalbi! O yuvasına sığmayan, patlamak, çatlamak isteyen bir şeydi. Ne yapabilirdi? Nereye gidebilirdi? Bu hâl neydi? Ne oluyordu? Bunları idrak edemiyor, anlayamıyor ve cevap veremiyordu. Yalnız içinde büyük bir hınç vardı: En büyük tehlikelere atıl; dağıl, parçalan ve yok ol!..

Bütün bunlara rağmen Allah’ın emir ve yasaklarına tâbi olmaya çalışsan bu genç adam, akşam namazını kılmaya kalktı. Nama-

zını kılıp oturduktan sonra holden kaşık seslerinin geldiğini duydu. Allah Allah!.. Ebeveyn yemek yiyordu, fakat Nuri'yi çağırılmamışlardı. Hâlbuki kız kardeşlerinden biri gelerek, "Ağabey yemek hazır" diyebilirdi. Demediler; o da bekledi. Beklediği müddetçe yüreğine yavaş yavaş bir hançer saplanıyordu. Elindeki kitaba iş olsun diye baktı, okuduğu falan yoktu. Bu sırada annesinin sesi duyuldu. Belli ki kasten böyle bağırarak konuşuyordu:

– Kız, sofrayı kaldır!..

Ve kapıyı açarak Nuri'ye seslendi:

– Senin karnını din kardeşlerin doyurabilir...

Nuri ayağa kalktı, ellerini açarak sordu:

– Ne demek, bana git mi diyorsun?

– Durman mânâsız...

Annesi, mutfağa doğru giderken yüksek sesle konuşuyordu:

– Sana dedim ki; oğlum, için sıkılıyorsa foto romanlar al oku; oradan hayatı daha iyi öğrenebilirsin. İngilizce kursa gönderelim, oradaki güzel ve zengin kızlarla lisan öğreneceğim diye konuş, için açılsın. Para vereyim, kız arkadaşlarıyla gezmelere git. Yok, yok, yok!.. Öyle ise sen insan değilsin. Bizim içimizde ne işin var? Zaten bizi de beğenmiyorsun. Haberin olsun, sana verecek tek lokmam yok, hem babanı da üzmüşsün...

Diğer odada oturan babası yüksek sesle, karısının konuşmasını tamamladı:

– Sana Mızraklı İlmihal alalım, istersen Kur'ân tercümesi de alalım, onları oku!

Nuri ayağa kalktı, hürmetle annesinin yanına geldi:

– Elinizi öpebilir miyim anneciğim?

– Güle güle...

Kovulduğunu anlayan Nuri, sarardı. Hazan görmüş yaprak gibi titreyerek, sallanarak evden ayrıldı.

Annesi:

– İyi oldu, biraz akli başına gelsin! Ne biçim adam! Dans etmez, içki içmez, karı, kız bilmez! Eee ne olacak?.. Okula verdik adam olsun, o da olmadı. Şimdi gitsin de görsün dünya nasılmış? Ne dersin bey?

“Bey” diye hitab ettiği kocasıydı. İlk evlendikleri yıllarda karısının kavgalarından, dargınlıklarından ve hırçınlıklarından o kadar canı yanmıştı ki, yeniden o “Muharebe yılına” dönmek için her şeye “Peki” demeyi veya susup bir sigara yakmayı usul edinmişti. Şimdi de ikincisini yaptı, yâni susup bir sigara yaktı. Bu demektir ki, “Söylediklerini tasdik etmiyorum ama ne yapalım?” Kadın da bunu anlamıştı:

– Senin aklın ermez, o oğlanı ben adam edeceğim, sen sabret, yeter!..

Kendisinin susması, kocasının konuşması demektir. Bu sebeple konuşmaya devam etti:

– Biz de Müslümanız; dayımlardan gelirken dilenciye 25 kuruş verdim. Biri de kapıya geldi, ona da yarım ekmek verdim. Ekmek dünden kalmaydı ama gözüm çıksın yumuşaktı. Afiyetle yesin. Yaa, n’olacak hepimizin sonu toprak!.. Ne verirsen elinle, o gider seninle demişler.

Biraz düşündü:

– Oğlanın gidişine üzülyyorsun ama o, it gibi geri gelir. Ben haklıyım, vallahi haklıyım, billahi haklıyım; işte yanımızda Hacı Şükürü var, adam geziyor, tozuyor, yiyor, içiyor, eğleniyor. Kızları dekolte dolaşiyor. Kendisi sinemaya da gidiyor, saza da... Bizimki öyle

mi? Açık giymeyecekmişiz, eee diri diri toprağa girin demek istiyor, bende o göz var mı?

Ayağa kalktı:

– Namazımı kılayım... Allah'ım affet! Abdestim var mıydı? İn-sanda akıl bırakmıyorlar ki!.. Ne ise, paralı değil ya, bir daha ab-dest alayım...

Adamcağız buna çok sevindi. İçinden: “Şu karı namaza dursa da ben de kulübe gitsem.” diye söylendi. Sigarasından son duman-ları emerken karısı tekrar içeri girdi:

– Ayla Hanım bana diyor ki; sen çok dindarsın. Ama gel de bi-zimkilere anlat...

Kocasına döndü, gülerek:

– Herif, sen de namaz kılsana?..

– Haa, evet! Gerekli hazırlıkları yapayım da...

Hayatındaki muvaffakiyetleri yuvarlak ve oyalayıcı cümlelerde bulan bu adam, su gibi bir karakter taşıyordu; her döküldüğü ka-bın şeklini, rengini almakta tereddüt etmezdi. Menfaatine gelince aslan kesilir, taştan ekmeğini çıkarırdı. Yakınları, menfaatine do-kunmazlarsa diğer bakımlardan gül gibi geçineceklerini bilirlerdi.

Kadın nükte yaptı:

– Ne hazırlığı beyciğim? Sefere çık demedim, namaz kıl! dedim.

– Seferî namaz da varmış...

Kadın yüzünü ekşitti:

– Sakın vaaz dinlemeye gideyim deme. Sen de başlarsın içki ya-sak, pişpirik yasak demeye. Vallahi evi yıkarım! Allah u Ekber...

Ve böylece kadıncağız, namaza durdu. Adam baktı, baktı: “Bü-yük annem namaz kılariken örtünürdü, böyle lâflar etmezdi... Ada-aam” diye içinden bir kayıtsızlık sigası çekti.

– Gngl bir su ver.

Gngl, evin büyük kızının ismiydi. Nisbeten yavaş sesle bu cümleyi söyledi ki, duymasınlar; kendisi su içme bahanesi ile evden kaşmak istiyordu.

“Duymadılar galiba...” deyip, kalkıp hole geçti, yavaşça ayak-kabıllarını giyip, evden ıktı. Belki karısı namazı bırakır, kendisini çağırır düşüncesi ile uzun adımlarla bahçeyi geçti ve ilk rastladığı arabaya atlayarak kulübün önünde indi. Kulübe girince arkadaşlarından biri takıldı:

– Bravo İhsan Bey’e, her gün kulübe gelebiliyor. Yakup Bey gibi izin kâğıdı alamamazlık etmiyor...

İhsan Bey, esnaf olmasına rağmen bir “Müdür” haşmeti ile sandalyeyi çekti ve oturdu:

– Biz karıya pabuç bırakmayız. Karı dediğin ne ki? stne kırk tane alırım.

– Yaşa be İhsancığım! Tam erkeksin.

– Aslını inkâr eden haramzadedir.

– Evet, altı kola bir kişi?..

– etin Bey kâğıtları siz yapın, eř için...

– Tamam!..

– Nasıl oynuyoruz?

– Kapikli...

Her ne kadar bu kulüpte “Kumar oynamak yasaktır” ve “ye olmayanlar giremez” gibi yazılar mevcutsa da, kumar oynayanları yakalayacak, yani bu kulübü basacak dışarıda memur kalmadığından, herkes emin bir şekilde kumarını oynar ve ye olmayanlar da buraya girebilirdi. Çünkü “rdek yakalamak” ancak bu şekilde mümkündü.

İhsan Bey, “Koz ispatı” diye dursun; kadın alelacele namazı selâmladı ve diğer odaya koştu. Pikapta dans parçaları çalan ve mahallenin çocukları ile dans talimleri yapan kızlarına sordu:

- Yine o hınzır herif kaçtı mı?
- Vallahi haberim yok anneciğim.

Hoparlör haykırıyordu: “Seviyorum dedin, neden aldattın, Yalancısın yalancı, hem çok yalancı...”

- Ah ben de... diye iç geçirdi. Ve devam etti:

– Kız Güngül, ben Şeyda Hanımlardayım... Plâktaki soliste refakat eden Güngül başını salladı.

Baba bir yana, ana bir yana ve çocuklar başka başka istikametlere gidiyordu. İlim ve sanat adına en ufak bir şey bilmeyenler, dansta ve kumarda çok başarılıydı. İslâmiyet ise Anka kuşuna benzemişti: İsmi var, cismi yok. Fransızlar gibi yaşayanlar, bir kısım hurafeleri din adına yapıp, gerçek ibadetlerle, hurafeleri ayırmayıp, helâlle haramı karıştırıyorlardı. Garblılaştırmanın yuvalara soktuğu diken, herkesi huzursuz etmişti. Avrupalıların içkileri, kumarları ve zinaları dinlerine ters düşmediği için onlar, en berbat hayat içinde de bir çeşit huzur bulabilirler. Bizde günaha ve harama inananlar olduğu için, günah işleyene bakıp rahatsız olanlar vardır. Eğer Türkiye’de huzur isteniyorsa, İslâmi hayata hürmet edilmesi şarttır. Aksi halde, anarşizm hortlar ve cemiyet bütünü ile huzursuz olur.

Nuri, kalabalık caddede yalnız yürüyordu. Gökyüzünün bir tarafı siyah bulutlarla kaplı, diğer yanında Ay, tekerlek halinde pırıl pırıldı. Dua eden, eller gibi göklere yükselen minareler mahzundu.

Bir kuş, evet bir tek kuş minarelerin arasında geziyordu. Nuri bu hazin tabloya baktı ve kendisine benzetti:

– Yuvasız, kimsesiz!..

Yüreğinin sızısından gözleri yaşardı. İç ve dış âleminde yalnızlığın verdiği kahredici acı ile sokakları adımladı. Devlet memuru idi... Birçok akrabası vardı. Fakat dindar olduğu için evinden kovulmuştu. Hangi akrabaya ve hangi arkadaşına gidebilirdi? Kur’ân tefsiri okunan bir dershanenin yolunu tuttu. İçki satmayan bir bakkaldan yarım ekmek, biraz peynir aldı. “Kimseye yük olmayayım” dedi.

Aslında her dindarın evi bir derslane, bir medrese olmalıdır. Amma her aile de bütünü ile dindar olamıyor. Bunun için dindar birkaç gencin bir araya gelerek tuttukları daireye derslane veya medrese diyorlar. Nuri de burada kalabilirdi.

Kalabilirdi amma Vali Beyin “İspiyoncu”ları Nuri’nin medrecede yatıp kalktığını haber verdiler. Vali buna çok sinirlendi:

– Vay anasını, amma da inatçı çocukmuş. Biz ona nasihat ediyoruz amma o, “Sen mi böyle söyledin, işte senin adına Kur’ân dershanesinde kalacağım, yap bakalım ne yapacaksın” der gibi hareket ediyor.

Menfaatinin mabuduna tâbi olan ispiyoncular rükûa gelerek cevap verdiler:

– Bunlar böyledir efendim, insaniyetten anlamazlar!..

Hâle bakın ki, insaniyeti tepeleyenler, belki kravatlarından yakalanıp bir ahıra bağlanmaları lâzımken, iyi niyetli Vali Bey’i yanıltmak için yüksek makamları işgal ediyorlardı.

Vali, zile bastı ve giren kapıcıya:

– Nuri’yi bana çağır! dedi.

“Nuri” ismi sanki bütün dünyada bir şahsa aitti. Evet, “Nuri” denince dindarlığı sebebiyle zengin babasının evinden kovulmuş;